

د مهرگ

د وایزې علاج

Ketabton.com

۱۳۹۶

دکتور محمد سعید « سعید افغنی »

(کال: 1354 هجری شمسی)

تدوین او اهتمام : امین الدین سعیدی « سعید افغنی »

بسم الله الرحمن الرحيم

د مرگ د ویرې علاج

دا باید په یاد ولرو چې مرگ د انسان د پاره د ذات فنا نه راولي او دا ځکه چې انسان د نفس ناطقه ځنې عبارت دی او نفس ناطقه په مرگ سره دومره کیږي چې د بدن ځنې ارتباط قطع کیږي لکن دی چې خپله په نزد د قادر مقتدر وصل پیدا کوي او علی الخصوص ارواح د هغه اشخاصو چې د حیات محصول ئي د بشر د اصلاحاتو او خدمت د پاره دفتر وي. دا رنگ خلک که څه هم په ظاهر کې د دنیا د غم کدې ځنې سترګې پټوي لکن په واقع کې همیش د پاره ژوندی دی. همدا وجه ده چې سالک فرمائي:

هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق
ثبت است بر جریده عالم دوام ما (1)

یو پوه پښتون ادیب وائي:

زمانې سره ئې ليار د محوې نشته
د ايتار په گټو ښکل دی نوی نوم ځما

دمثال په ډول که د کوم سړي ځنې لاس او یا نور اعضاء پرې کړی شي خلک دا نه وائي چې معدوم شو نو معلومه شوه چې د بدن په محوه والی کې د انسان حقيقي محوه والی نه راځي نو که د انسان د روح رابطه د بدن ځنې قطع کیږي او بدن په خاوره کې ښخ شي داسې نه ده چې انسان او نفس ناطقه محوه شو همدا وجه ده چې د حضرت بلال د مرگ په وخت کې د ده محترمي ښځې ډیره ها او هو کوله. حضرت بلال ورته په خوا ب کې په دا مضمون وويلې.

واویلا چه میزنی در پس مرگم از حزن
واطر باهمی بگوی دوست بدوست میرسد

لوستونکي دې دا په یاد ولري چې د مرگ ویره به غالب د دې لاندې وجوهو له امله وي:

- 1- داچې سړي ته د مرگ حقیقت معلوم نه وي او د دې له کبله چې مرگ ورته فنا د ذات ښکاري نو ځکه به خفه او په ویره کې وي.
- 2 - ددې له امله به سړی د مرگ ځنې ویريږي چې په مرگ به درد او تکلیف ورته ښکاري.

- 3- دا چې سړي ته داعقیده پیدا شي چې په مرگ کې د سړي د پاره د هستي نقصان دی او ټولې کمالات د سړي محوه کیږي نو ځکه په زړه باندې ئې ویره راشي.
- 4 - د دې له امله چې وروسته د مرگ ځنې به سخت احوال او تکالیف پېښ شي نو ځکه د مرگ ځنې په ویره کې ولیري چې څه به کوم او څنکه به شي؟ اونه چې په عذاب مبتلا شم.

- 5- دا چې سړی په خپلو اولادو، دوستانو او خوږو ملګرو باندې خفه وي وروسته د ده د مرگ به هغوی څه کوي؟ اولاد به ئې چاته پاتې شي او د ژوند حالت به څنګه وګرځي؟ په دا پنځو اړو حالاتو کې چې سړی د ننه دننه فکر کوي او د خداوند تعالی قدرت او انتظام د عالم چې څیر او د دنیا په وقایعو کښې چې عمیق کیږي هلته سړی خپله په خپله

د داسې عقدو حل کولی شي او داسې شيان چې د خفګان موجب نه ګڼي او نه داسې عادي شيان د همت او ثبات په خاوندانو کوم تاثیر اچولی شي چې ځان په خپل لاس د ویرې طوفاني بحرته واچوي او د ویرې درنده ته ځان وسپاري. بیا هم لوستونکي دې د هر مادې په متعلق خاص خاص د دی لاندې مجربي نسخې ځنې ځان ته دوا جوړه کړي.

1 - دا چه خلک مرګ ځان د پاره فناء ګڼي مرګ په څه فناء دی؟
آیا دا فناء په دې دی چه نفس او د بدن روابط سره قطع کیږي. که دا وي د اخونو باید د ویرې موجب نه شي ځکه چه مرګ فناء د نفس او د ځان نه دی. ځکه بدن د غوښو او پلو او رګو او شرايينو او هډوکو او دځینې نورو اجزاو ځنې جوړ دي او دا اجزاء کله چه د بدن او د روح رابطه قايم وي هلته هم کله په زیادت او کله په نقصان کېږي وي. هو په ژوندانه او حیات کېږي د بدن اجزاء په هر آن او ثانیه کېږي ځان ځان ته اوضاع قبلوي طفل وي مراهق شي مراهق وي د ځوانۍ نیشه ورته ورشي. ځوان وي د کهولت او شیخوخت په ادوارو راشي. هو انسان پیداء لپاره د تغیر او تبدیلی دې یوازنی شی چه دایم او باقی دی هغه علم او فضل او کمال دی او دښه عمل جزا.

2 - دا چه سړی ویريږي چه په مرګ کېږي به تکلیف وي علاج ئې دادی چه تکلیف او زحمت دا ټول د بدن او د روح د ارتباط له امله دی او د بدن په ارتباط کېږي په سړي باندې رنګا رنګ دردونه راځي کله سردرد کوي او کله پښې کله غاښ په درد وي او کله سترګه **وعلى هذا القياس** یعنی دا ټول زحمت او رږ د بدن په اثر دی. کله چه د روح او بدن په مابین کېږي ارتباط خلاص شي هلته نو د دنیا ټول زحمتونه او تکلیفونه خاتمه پیدا کوي او یو بله د حیات او ممات سلسله جوړیږي. په دا حقیقي حیات او ممات کېږي باید د دې ځنې انکار ونه شي چه د دې دنیوي حیات عملي تاثیرات او اغیزه لري او د دنیا ښه او بدکار او عمل رنګ کار ورکوی.

3 - که سړی په داخیال کېږي وي چه مرګ نقصان دی او ټول کمالات محوه کیږي نو دا دې د دوا د پاره په یاد لري چه مرګ متمم د کمالاتو دی. نه ما می د کمالاتو وروسته د مرګ ځنې سړي ته د کمال ثواب ورکول کیږي او د ابدی حیات د پاره موجب او علت ګرځي.

«الدنيا مزرعة الآخرة» دنیا ځای د کښت د اخرت دی. نو که سړی کښت وکړي دا کښت او فصل ئې په پوخ والی راشي دا وخت به آیا سړی خفه کیږي نه باید سړی خوښ وي چه اوس به د زحمت نتیجه او ثمره اخلم باید سړی کوم چه په صداقت او ایمان وجدان ئې د ژوند دقیقې او ثانیه طی کړي وي. د مرګ ځانګندن په وخت کېږي ډیر خوښ او د الله پاک د حقو وعدو امید ولري.

4 - دا چه په دې باندې سړی ویريږي چه اولاد او متعلقین به یې وروسته د ده د مرګ ځینې په زحمت او تکلیف شي. زما په عقیده چه داسې خلک په خپل عقل او معلوماتو کېږي نقصان لري.

یو عاقل او باعمله سړی باید دپته فکر وکړي چه آیا انسان په اصل کېږي څه وو او بیا څنګه شو؟ د انسان د پیدایش ځینې نیولې د رشد تر مرتبې پورې چه کوم تغییرات او تبدلات سړي او تودې پیښیږي دا ټول حالات سړي ته دا ښئي چه انسان د فکر او تعقل ځینې بیرون یو داسې مقتدر حکیم، خلاق الکل مربی او تربیه کوونکی ذات شته دی چه هغه په خپله د

موجوداتو د هرې زرې انتظام کوي او واقعاً مربې او تربيه کوونکې دی نو د سړي د اولادې او متعلقونو سبب الاسباب پاک الله دی.

هو ډیر کرته ځنې خلک په حیات کښې د خپلو اولادونو او متعلقونو تربيه نه شي کولی او سره د دې چه عالم او فاضل هم وي او ډیرې منډې او رامنډې او هلې او ځلې هم کوي. بیا هم هیڅ په لاس نه ورځي او دخپل اولاد او متعلقینو تربيه ترې خرابوي.

ډیر کرته یو سړي سره د ډیر مال او ثروت ځنې ټول متعلقین ئې بې علمه او کماله پاتې شي او کله بیا په زیرو زیرو سترکو ورته گوري چه زوی او ورور او خپل او خپلوان ئې د مرگ په حالت کښې د حیات سره وداع کوي.

که په مال او په ثروت باندې د اولاد د پاره چا حیات او یا په عقل او فکر باندې د اولادوځنې چا د مرگ دفعه کولی شوه نو دا چه سړی په اولاد باندې ویریري نو دا رنگه خلک دې اول په مال او عقل باندې که نر وي د خپل ځانه ځنې د مرگ دفع وکړي. نو معلومه شوه چه سړی باید د مرگ ځنې ونه ویریري.

5 - او که سړی د مرگ ځنې د خپلو بدو اعمالو په اثر ویریري نو توبه دې و کارې او کوشش دې کوي چه ښه عمل وکړي.

هو دا ویره ښه ویره ده لکن هلته چه د دې ویرې دا تاثیر نه شي لکه چه د پښتو متل دی «توبه د بدو او که پېښ شو حمله په بدو». که دا ویره په آخر د حیات کښې پېښیري بیا هم تر غرغره پورې صرف په حق د حقوق الله کښې قبوله دی او سړی باید دا په یاد ولري چه په حالت د صحت کښې باید د خدای پاک ځنې ویره له امیده ډیره وي.

دا ځکه چه سړی کوشش وکړي چه ښه عمل وکړي او په حالت د مرض کښې به امید باید د ویرې او ترس ځنې ډیره وي ځکه چه په مرض کښې خود سړی ځنې له امله د عدم قوت او طاقت د طاعت او عبادت او عمل سلسله قطع کیري.

6 - که سړی د دې له امله ویریري چه مال، اسباب او د دنیا معیشت به ترینه پاتې شي دا قسم ویره باید ونکړي ځکه هیڅ شی دایم او باقي بې ذات د واجب الوجود ځنې نه شته.

د انسان دا وظیفه ده چه سعی او کوشش به کوي چه څه په حلاله او جایز صورت سره پیدا کړي او غرض به یې داوي چه د بشر او د عالم د اصلاح او انتظام په لیاره کښې به یې خرڅوم او پس د دې وروسته محترم لوستونکي دې په یاد لري چه طبعي اجل ضرور رسیږي او هیڅ مخلص ترې نشته.

یو وخت داسې راغلي او راځي به چه ښایسته ښایسته قدونه او بادامي سترکې او د گل رنگ دا ټول محوه او نا بود کیري او که په دنیا کښې مرگ نوی شاید د دنیا به په انسانانو باندې قدم په قدم هم نوی رسیدلی اخر هر مرکب منحل کیري او د مرکب عناصر به یو ځل بیا انفرادي شکل ځان ته قبلوی.

کين سيل متفق بکند روز اين درخت وين باد مختلف بکشد روزی اين چراغ (سعدی)

نوبت:

مختلف باد او منقف سيل عبارت د څلور عناصرو ځینې دی چي کله په اتفاق وي او کله په اختلاف. د تل ژوندون کول امید له یو طرفه خیال او محال دی او له بلې خوا به پوه خلکو ته معلومه وي چه عمر هغه ښه عمر دی چه وجود صحیح او سالم وي سړی

وکولی شي چه په صحت د وجود سره او فکر په کار واچوي او په دی اثر ځان او خلکو ته مفید ثابت شي.

کله چه وجود مخ په انحطاطه روانیږي دا وخت د دنیا ټول لذائذ او خوندونه هم د تنزل خواته قدم اخلي. تر داسي حده پوري د بدن په تنزل سره د ژوندانه خوند خرابیږي چه اخر عقل او منطق هم دلاس ځني لارشي ظاهري او باطني حواس د انحطاط لار طي کو او ملاکرو په غاښ وتلی سترگي بي نوره غوړونه، کانه، وینننه، سپین مخ گنجي بالاخره بدن په ریر دیدو پیل وکړي او ډیر داسي خلک لیدل شوي چه په اخر د عمر کښي یو موتی غوښه ناسته او ولاړه یي په تکلیف وي زوی او ورور او خپلوان ورسره په تنگ په ځای د دي چه ورته دوعا وکړي چه ژوندی دي وي.

وايي خدای پاک دي اوس په خیر سره فیصله کړي. دا وخت په خپله سړی هم د حیات په دقیقو کښي هر دم تکلیف او زحمت حس کوي.

ښه نو داسي حیات چه په نورو تکلیف شي او د ځان د زحمت موجب وکړي. څوک به یي څه کړی نو ښه دا ده چه سړی به د حیات په مد او جزر کښي یوازي په یوازي همدا امید او ارزو ولري چه د ځان او د خلکو د پاره خدمت وکړي.

هو ترڅو ژوندی وي. د حیات مقصود به یي همدا وي او په حیات کي به همدا غواړي چه پاک خدای د شرف ژوند او مرگ مې په نصیب کړي کوم چه په ژوند او مرگ کښي ایمان او وجدان ته خجالت نه لرم او د ستا د رضی موجب شي او د ارذل العمر ځني چه د ستا گران رسول ترینه نجات غوښتي ماته هم نجات راگړي.

هو سړی باید په مقتضا د «**موتوا قبل ان تموتوا**» باندې عمل وکړي یعني باید همیش سړی په خودا مرگ ځني داسي کاروته اقدام وکړي چه هغه ورته وروسته د مرگ ځني په کار راشي.

افلاطون ویلي: «**مت بل راده تحي بالطبیعه**» مرشه په ارادي یعني د مرگ د پاره د ژوندانه په ادوارو کښي کار او خدمت وکړه تر څو په طبعي مرگ سره همیش د پاره ژوندی پاتي شي او افتخاری حیات دی په نصیب شي.

دا وه د مرگ د خفگان د علاج د پاره هغه مجر به نسخه چه د دی مرض مصابان به عمل پرې وکړل سل په سلو به جوړشي او امید دی چه عالي همت خلکو د پاره د یو تذکر په ډول یادونه وي او خپل په خپله دا رنگه ویره چه بي د نقصان ځني کومه فائده نه لري د زړه ځني و باسي، وسواس او واهمي ته کوم اهمیت ورنه کړي. په پوره میراني تر څو چه ژوندی وي کار او عمل په پوره جدیت او فعالیت مخ په وړاندی بوزي او د جامعی او ټولني هغه افراد ته چه د مرگ ویري د دوی هر څه اختناق کړي وي، قوت قلب او هادی شي، څو دا ډول افراد د ښو خدمتونو مصدر شي.

یاددونه :

(1)

هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق ثبت است بر جریده عالم دوام ما مستی به چشم شاهد دلبد ما خوش است زان رو سپرده اند به مستی زمام ما

حافظ

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library